

Sygn. akt I ACa 658/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Katarzyna Polańska – Farion

Sędzia SA Maciej Dobrzyński (spr.)

Sędzia SO del. Joanna Zaporowska

Protokolant st. sekr. sąd. Ewelina Borowska

po rozpoznaniu w dniu 5 listopada 2013 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) sp. z o.o. w W.

przeciwko A. B. i M. B.

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 20 lutego 2013 r., sygn. akt I C 728/11

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 3 (trzecim) częściowo w ten sposób, że zasądza solidarnie od A. B. i M. B. na rzecz (...) sp. z o.o. w W. dalszą kwotę 50.836,23 zł (pięćdziesiąt tysięcy osiemset trzydzieści sześć złotych dwadzieścia trzy grosze) z ustawowymi odsetkami od dnia 9 czerwca 2011 r. do dnia zapłaty;

II. oddala apelację pozwanych;

III. zasądza solidarnie od A. B. i M. B. na rzecz (...) sp. z o.o. w W. kwotę 5.242 zł (pięć tysięcy dwieście czterdzieści dwa złote) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

IA Ca 658/13

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 9 czerwca 2011 r. (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. wniosła o zasądzenie solidarnie od A. B. i M. B. kwoty 144.370,63 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztami postępowania, w tym kosztami zastępstwa procesowego w wysokości 3600 zł.

W dniu 29 czerwca 2011 r. Sąd Okręgowy w Warszawie wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, w którym uwzględnił w całości żądanie pozwu oraz zasądził od pozwanych na rzecz powoda koszty procesu w wysokości 5422 zł.

Pozwani zaskarżyli powyższy nakaz zapłaty zarzutami, w których wniesli o uchylenie nakazu zapłaty w całości i oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W odpowiedzi na zarzuty powód wniósł o oddalenie zarzutów pozwanych i utrzymanie w mocy nakazu zapłaty co do kwoty 144.310,79 zł, wskazując, że ograniczył powództwo o kwotę 59,84 zł.

W piśmie procesowym z dnia 10 sierpnia 2012 r. strona pozwana wniosła ponadto o nakazanie zwrotu wyegzekwowanej przez powoda kwoty 166.863,46 zł.

Wyrokiem z dnia 20 lutego 2013 r. Sąd Okręgowy w Warszawie uchylił nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym wydany w dniu 29 czerwca 2011 r. (pkt 1), zasądził od A. B. i M. B. solidarnie na rzecz (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. kwotę 88.868,97 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 9 czerwca 2011 r. do dnia zapłaty (pkt 2), w pozostałej części oddalił powództwo (pkt 3), oddalił wniosek pozwanych o nakazanie powodowi zwrotu wyegzekwowanego świadczenia (pkt 4) oraz zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwotę 3378,94 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (pkt 5).

Sąd I instancji oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych oraz rozważaniach prawnych:

W dniu 24 lipca 2008 r. (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. (dalej jako (...)) zawarli umowę leasingu pojazdu ciężarowego. Cenę zakupu przedmiotu leasingu ustalono na 18.064.927,47 JPY, ratę leasingową netto na kwotę 318.312,42 JPY, kaucję gwarancyjną na kwotę 2.203.921,16 JPY, wartość resztową na 180.649,27 JPY, okres leasingowania ustalono na 60 miesięcy. Pismem z dnia 15 lipca 2008 r. korzystający zwrócił się z wnioskiem o zaliczenie kaucji gwarancyjnej na poczet zobowiązań wynikających z umowy. Pojazd został skradziony, a następnie wyrejestrowany decyzją z dnia 28 października 2008 r. Z tytułu ubezpieczenia autocasco powód otrzymał odszkodowanie w wysokości 246.100 zł. Zwrot niewykorzystanej składki w kwocie 7259 zł został uwzględniony w rozliczeniu umowy leasingu. Powód wystawił w dniu 8 lutego 2011 r. notę rozliczeniową na kwotę 148.066,42 zł.

W dniu 25 lipca 2008 r. A. B. wystawił weksel in blanco, poręczony przez M. B.. Weksel ten stanowił zabezpieczenie należności z tytułu umowy leasingu (...). (...) miał prawo wypełnić weksel na sumę stanowiącą równowartość w PLN kwoty 23.520.861,25 JPY przeliczonych po kursie sprzedaży dewiz w (...) Bank S.A. z dnia wypełnienia weksla. Pismem z dnia 28 marca 2011 r. powód zawiadomił pozwanego o wypełnieniu weksla na kwotę 144.370,63 zł wzywając do wykupu weksla.

Z rozliczenia umowy leasingu wynikało, że do zapłaty przez pozwanych pozostała kwota 88.868,97 zł.

Opierając się na powyższych ustaleniach faktycznych Sąd I instancji uznał, że powództwo podlegało uwzględnieniu jedynie częściowo. Umowa leasingu wygasła wobec utraty przedmiot leasingu z dniem otrzymania postanowienia organów ścigania o umorzeniu postępowania, albo z datą wydania decyzji o wyrejestrowaniu przedmiotu leasingu, w zależności która z dat będzie wcześniejsza (§ 16 ust. 2 pkt d OWL). Zgodnie z treścią art. 709⁽⁵⁾ § 1 k.c. jeżeli po wydaniu korzystającemu rzecz została utracona w powodu okoliczności, za które finansujący nie ponosi odpowiedzialności, umowa leasingu wygasa. Zgodnie z § 3, w takim przypadku finansujący może żądać od korzystającego natychmiastowego zapłacenia wszystkich przewidzianych w umowie, a nie zapłaconych rat, pomniejszych o korzyści, jakie finansujący uzyskał wskutek ich zapłaty przed umówionym terminem i wygaśnięcia umowy leasingu oraz z tytułu ubezpieczenia rzeczy, a także naprawienia szkody. Strony w umowie postanowiły, że w takim przypadku korzystający był zobowiązany do zapłaty finansującemu odszkodowania w wysokości stanowiącej sumę wartości kredytu lombardowego NBP + 2 punkty procentowe naliczone od dnia wygaśnięcia umowy do dnia zapłaty odszkodowania przez korzystającego (§ 18 ust 5 OWL). W przypadku przyznania odszkodowania przez zakład ubezpieczeń odszkodowanie należne finansującemu od korzystającego miało zostać pomniejszone o wartość przyznanego przez ubezpieczyciela odszkodowania (§ 18 ust. 5 OWL). Uwzględniając zapisy umowy powołany w

sprawie biegły dokonał sprawdzenia wyliczenia należnej powodowi kwoty. Na podstawie opinii biegłego Sąd Okręgowy uznał, iż zarzuty pozwanych dotyczące błędnego rozliczenia umowy leasingu były częściowo zasadne. Biegły ustalił, że należności powoda wynikające z rat od I do XXVII wyniosły 347.717,61 zł, z dodatkowych opłat - 38.457,37 zł, odsetki - 1129,71 zł, a wartość zdyskontowana wyniosła 385.823,20 zł. Łącznie należności powoda wyniosły 773.127,89 zł, od których należało odjąć wpłaconą kaucję gwarancyjną 37.196,03 zł, a także wpłaty pozwanego w wysokości 385.341,35 zł, cesję zaliczki 6100 zł, uzyskane od ubezpieczyciela odszkodowanie 246.100 zł oraz zwrot składki ubezpieczeniowej w kwocie 7259 zł. W wyniku tej operacji do zapłaty przez pozwanych pozostawała kwota 91.131,51 zł, którą biegły skorygował odejmując od niej bezzasadnie zawyżone raty na łączną kwotę 2262,54 zł. Wskutek tego do zapłaty przez pozwanych pozostawała kwota 88.868,97 zł. Uwzględniając cenę zakupu przedmiotu leasingu, łączna wartość odsetek i marży finansującego wyniosła 1.214.467 JPY. Biegły ustalił, że z danych wynikających z załączników do umowy leasingu, m.in. z załącznika określającego terminy i zasady płatności rat leasingowych wynikało, że całkowity koszt leasingu powinien wynosić 21.085.887,22 JPY netto, co było niezgodne z samymi postanowieniami umowy, które przewidywały ten koszt na kwotę 19.279.394,47 JPY. Biegły ustalił też, że tytułem kaucji gwarancyjnej pozwany wpłacił łącznie 43.296,03 zł, natomiast powód w rozliczeniu końcowym umowy w ogóle nie uwzględnił kwoty kaucji gwarancyjnej i nie zaliczył jej do wynagrodzenia za raty od I do XXVII. Biegły ustalił ilość faktur i noty wystawione do rozliczenia umowy, wskazując, że wobec zapłaty niektórych faktur przed terminem naliczane przez powoda w notach księgowych odsetki były niezasadne. Biegły w swojej opinii uwzględnił również wynikającą z umowy wartość zdyskontowaną, wskazując, że powód pomimo przedstawienia wyliczenia wartości zdyskontowanej w dokumencie „rozliczenie dla umów ze stałą ratą” nie dokonał operacji dyskontowania, co było sprzeczne z zasadą wartości pieniądza w czasie i prowadziło do tego, że powód żądał od korzystającego takich samych kwot, jakie otrzymywałby sukcesywnie w przyszłości. Biegły wyliczył, iż wartość zdyskontowana (raty + wartość resztowa) wyliczona w oparciu o zapisy umowy powinna wynosić 385.823,20 zł. W dalszej części opinii biegły ustalił, iż pozwany dokonał wpłat na poczet umowy w łącznej kwocie 422.537,38 zł, a uwzględniając kwotę 6100 zł, która zgodnie z umową cesji winna być zaliczona na poczet kaucji gwarancyjnej, - 428.637,38 zł. Biegły w opinii wskazał, że powód otrzymał od ubezpieczyciela nie wykorzystaną składkę ubezpieczeniową w kwocie 7259 zł oraz odszkodowanie w kwocie 246.100 zł. Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy uznał, iż kwota wskazana przez biegłego w wariantcie pierwszym opinii, jako odpowiadająca treści stosunku zobowiązaniowego łączącego strony, ukształtowanego w umowie, która została wskazana jako podstawa do wypełnienia weksla, stanowiła ogólną kwotę należną stronie powodowej. Konsekwencją tego było orzeczenie zawarte w pkt 2 wyroku. O odsetkach Sąd I instancji orzekł zgodnie z żądaniem pozwu, uznając iż w dacie wniesienia pozwu pozwani pozostawali w opóźnieniu w spełnieniu świadczenia. Wezwanie do wykupu weksla miało miejsce 29 marca 2011 r., z zastrzeżonym terminem spełnienia świadczenia do 6 kwietnia 2011 r.

Sąd Okręgowy oddalił wniosek pozwanych o nakazanie zwrotu wyegzekwowanego świadczenia, bowiem nie podzielił poglądu pozwanych o możliwości zastosowania w drodze analogii przepisu art. 338 § 1 k.p.c. Możliwość złożenia takiego wniosku została przez ustawodawcę zastrzeżona dla wyroku opatrzonego rygiorem natychmiastowej wykonalności. Pozwanym służyć ewentualnie inne środki dla osiągnięcia zwrotu części wyegzekwowanego świadczenia nie objętego wyrokiem. Uwzględnienie wniosku nie znajdowałoby zatem oparcia w obowiązujących przepisach Kodeksu postępowania cywilnego.

O kosztach postępowania Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 100 k.p.c.

Powyższy wyrok zaskarżyły apelacjami obie strony.

Pozwani zaskarżyli wyrok Sądu Okręgowego w części, tj. w punktach 2, 3, 4 i 5. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucili:

1/ naruszenie przepisów prawa procesowego mające wpływ na wynik sprawy, tj. art. 338 § 1 k.p.c. w zw. z art. 353² k.p.c. i art. 410 k.c. poprzez oddalenie w całości wniosku pozwanych o nakazanie powodowi zwrotu wyegzekwowanego świadczenia w sytuacji gdy istniały podstawy, aby wniosek ten uwzględnić i nakazać jego zwrot w części stanowiącej

różnicę między wyegzekwowanym świadczeniem a kwotą zasądzoną w pkt 2 wyroku, tj. w wysokości oddalonego w pkt 3 wyroku powództwa powoda,

2/ naruszenie przepisów prawa procesowego mające wpływ na wynik sprawy, tj. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 278 k.p.c. poprzez dowodną i błędną ocenę materiału dowodowego, w szczególności opinii biegłego oraz bezpodstawne przyjęcie jako podstawy rozstrzygnięcia pierwszego z przedstawianych przez biegłego w opinii wariantów (1 Wariant - 88.868,97 zł) bez uzasadnienia tego przyczyn, w sytuacji gdy zasadne było przyjęcie drugiego wariantu (2 Wariant - 52.862,00 zł) wskazanego w opinii jako podstawy rozstrzygnięcia i samodzielna ocena materiału przez Sąd I instancji w tym zakresie, w sytuacji kiedy powinien zwrócić się do biegłego o wydanie uzupełniającej opinii,

3/ naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. poprzez nie wskazanie w uzasadnieniu wyroku podstawy faktycznej i podstawy prawnej przyjęcia przez Sąd konieczności zapłaty przez pozwanych części odsetkowej rat w pełnej wysokości, tj. przyjęcie wariantu I opinii biegłego (88.868,97 zł) zamiast wariantu II opinii biegłego (52.862,00 zł).

Wskazując na powyższe zarzuty pozwani wniesli o:

- zmianę przez Sąd II instancji wyroku w zaskarżonej części, tj. w pkt 2 i 3, poprzez zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwoty 52.862 zł (zgodnie z wariantem II opinii biegłego) z odsetkami od dnia 9 czerwca 2011 r. do dnia zapłaty i w konsekwencji oddalenie powództwa powoda w stosunku do pozwanych ponad kwotę 52.862 zł (ponad kwotę z wariantu I opinii biegłego), tj. oddalenie powództwa o zapłatę kwoty 91.488,79 zł z oddaleniem roszczenia powoda o odsetki ustawowe ponad kwotę 52.862 zł (tj. od kwoty 91.488,79 zł) od dnia 9 czerwca 2011 r.;

- zmianę przez Sąd II instancji wyroku w zaskarżonej części, tj. w pkt 4 wyroku, poprzez uwzględnienie wniosku pozwanych o nakazanie powodowi zwrotu wyegzekwowanego świadczenia ponad kwotę 52.862 zł do kwoty wyegzekwowanego świadczenia w wysokości 144.310,79 zł, tj. zwrot wyegzekwowanego świadczenia w wysokości 91.448,79 zł;

- zmianę przez Sąd II instancji wyroku w zaskarżonej części, tj. w pkt 5 wyroku, poprzez zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów postępowania i kosztów zastępstwa prawnego z uwzględnieniem procentu w jakim powód wygrał sprawę;

- ewentualnie, uchylenie wyroku w zaskarżonej części, tj. w zakresie punktów 2, 3, 4, 5 i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia przez Sąd I instancji i orzeczenia o kosztach procesu, w tym o kosztach zastępstwa prawnego według norm przypisanych.

Nadto, skarżący wniesli o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa prawnego za II instancję.

Powód zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego co do punktu 3 w całości. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

1/ naruszenie przepisów prawa materialnego, w szczególności:

a/ art. 353¹ k.c.:

- poprzez przyjęcie, że pozwany nie był zobowiązany do zapłaty raty „0”, wynikającej z harmonogramu płatności, stanowiącego załącznik nr(...) do umowy leasingu;

- poprzez przyjęcie, że załącznik nr(...) nie stanowił jej integralnej części;

- poprzez wyliczenie kwoty odszkodowania na podstawie przepisu art. 709⁵ § 3 k.c. zamiast zapisu § 18 ust. 5 Ogólnych Warunków Leasingu,

b/ art. 65 k.c.:

- przez błędną wykładnię zapisu § 18 ust. 5 Ogólnych Warunków Leasingu, stanowiących integralną część umowy leasingu, przez przyjęcie, iż kwota odszkodowania należna powodowi z tytułu rozliczenia umowy stanowi sumę wartości zdyskontowanej i wartości resztowej zamiast sumy wartości zdyskontowanej oraz wartości resztowej, powiększonych o odsetki w wysokości stopy kredytu lombardowego NBP + 2 punkty procentowe, naliczone od dnia wygaśnięcia umowy do dnia zapłaty odszkodowania przez pozwanego,

c/ naruszenie przepisu art. 709⁵ § 3 k.c. poprzez jego zastosowanie w sprawie, w sytuacji kiedy nie miał on zastosowania,

2/ naruszenie przepisów postępowania, w szczególności:

a/ art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

- przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów;

- oparcie wyroku na opinii biegłego K. S., podczas gdy opinia ta została sporządzona sprzecznie z przyjętą tezą dowodową, bez uwzględnienia zapisów umowy leasingu;

- błędną ocenę materiału dowodowego poprzez przyjęcie, iż opinia biegłego została sporządzona w oparciu o zapisy umowy leasingu,

b/ art 278 § 1 k.p.c. poprzez uznanie, że opinia biegłego K. S. jest fachowa i rzetelna, co w konsekwencji doprowadziło do nie uwzględnienia kaucji gwarancyjnej przy rozliczeniu umowy oraz do uznania, iż załącznik nr (...) nie stanowi jej integralnej części; ponadto Sąd nienależycie ustalił, iż z umowy wynika, że pozwany zobowiązany był do zapłaty jedynie 60 rat leasingowych,

3/ art. 328 § 2 k.p.c. poprzez nienależyte sporządzenie uzasadnienia.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o:

- zmianę wyroku w zaskarżonym zakresie i uwzględnienie powództwa poprzez zasądzenie od pozwanych kwoty 51.754,34 zł (sprostowane na kwotę 50.836,23 zł - k. 417), bądź uchylenie wyroku w tym zakresie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania;

- zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego oraz kosztów postępowania apelacyjnego.

Pozwani, w odpowiedzi na apelację z dnia 26 kwietnia 2013 r., zakwestionowali apelację strony powodowej.

Powód, w odpowiedzi na apelację z dnia 30 kwietnia 2013 r., wniósł o oddalenie apelacji oraz zasądzenie od pozwanych kosztów postępowania apelacyjnego w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda zasługiwała na uwzględnienie, natomiast apelacja pozwanych była bezzasadna.

Z apelacji wniesionych przez obie strony sporu wynikało, że obecnie pozostawały między nimi sporne trzy podstawowe kwestie.

Po pierwsze, czy w rozliczeniu umowy leasingu winna zostać uwzględniona kwota 43.172,62 zł, stanowiąca równowartość 2.203.921,16 JPY (jenów japońskich), z tytułu tzw. raty „0”.

Sąd I instancji ogólnikowo wskazał, że kwota wskazana przez biegłego sądowego K. S. w pierwszym wariancie, jako odpowiadająca treści stosunku zobowiązaniowego łączącego strony na podstawie zawartej umowy, stanowiła ogólną kwotę należną powodowi.

Już w tym miejscu stwierdzić należało, że trafnie obie strony podniosły w apelacjach zarzuty dotyczące naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 328 § 2 k.p.c. Uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia jest ogólnikowe, nie zawiera oceny dowodu z opinii biegłego, a przede wszystkim nie wyjaśnia motywów, jakimi kierował się Sąd przyjmując pierwszy z wariantów wyliczeń przedstawionych przez biegłego. Uchybienie to nie skutkowało jednak uchynieniem wyroku, bowiem Sąd II instancji jest również sądem rozpoznającym sprawę merytorycznie i władny jest samodzielnie ocenić zgromadzony materiał dowodowy i rozstrzygnąć o roszczeniu dochodzonym przez powoda.

Biegły sądowy stwierdził w opinii, że rata „o”, odpowiadająca wysokości kaucji gwarancyjnej, nie została wymieniona w umowie jako element wynagrodzenia finansującego. Z kolei kaucja gwarancyjna zgodnie z umową i jej definicją zawartą w Ogólnych Warunkach Leasingu (OWL) nie stanowiła wynagrodzenia finansującego (k. 210). W konsekwencji biegły uznał, że powód w swoim końcowym rozliczeniu umowy leasingu w ogóle nie uwzględnił kwoty kaucji gwarancyjnej i nie zaliczył jej do rozliczenia swojego wynagrodzenia za raty od I do XXVII (k. 215). Biegły w swoich rozliczeniach - zarówno w wariancie pierwszym, jak i drugim - kwotę kaucji gwarancyjnej uwzględnił (k. 225 i 231). Biegły swoje stanowisko w powyższej kwestii podtrzymał w dodatkowych wyjaśnieniach zawartych w piśmie z dnia 21 lipca 2012 r. oraz w opinii uzupełniającej, jakkolwiek zastrzegł, że ostateczna ocena tej kwestii leży w kompetencji sądu (k. 278-279, 300-302).

W ocenie powoda Sąd Okręgowy podzielając stanowisko biegłego w przedmiocie raty „o” oraz kaucji gwarancyjnej naruszył zarówno przepisy prawa procesowego (art. 233 § 1 k.p.c., art. 278 §1 k.p.c.), jak i prawa materialnego (art. 353⁽¹⁾ k.c.). Z załącznika nr (...) do przedmiotowej umowy leasingu wynikał w sposób jednoznaczny obowiązek leasingobiorcy zapłaty raty „o” o wartości brutto 2.203.921,16 JPY, a następnie 60 rat o wartości 388.341,15 JPY brutto, do 20 dnia każdego kolejnego miesiąca. W konsekwencji (...) był uprawniony do zaliczenia na poczet raty „o” wpłaconej przez pozwanego kaucji gwarancyjnej w kwocie stanowiącej równowartość 2.203.921,16 (...) (43.172,62 zł), zgodnie z wnioskiem pozwanego z dnia 15 lipca 2008 r. (vide k. 36 - wniosek A. B. o zaliczenie kaucji gwarancyjnej).

Należało zgodzić się z powyższym zarzutem strony powodowej.

Przede wszystkim zauważyć należało, że pomiędzy treścią umowy leasingu nr (...) a stanowiącym jej integralną część załącznikiem nr(...) zachodziła pewna niespójność w zakresie określenia warunków finansowych. Z umowy leasingu wynikało jedynie, że wynagrodzenie finansującego składać się będzie z opłaty wstępnej oraz raty leasingowej (§ 3 ust. 2), a okres leasingu wyniesie 60 miesięcy (§ 3 ust. 6), natomiast dopiero załącznik nr (...) precyzował, że oprócz 60 podstawowych rat leasingowych, korzystający zobowiązany będzie również do zapłaty tzw. raty „o”.

Zapisy umowy, a zwłaszcza postanowienie, iż szczegółowe terminy i zasady płatności wynagrodzenia należnego finansującemu określone zostaną w załączniku nr (...), przemawiały za przyznaniem racji powodowi co do istnienia po stronie leasingobiorcy obowiązku zapłaty również raty „o”. Za przesądzające uznać należało stanowisko samej strony pozwanej, która w zarzutach od nakazu zapłaty nie tylko nie podważała swojego obowiązku zapłaty raty „o”, ale wręcz przyznała, że ją uiszcza (k. 24). Jest ugruntowane w orzecznictwie i piśmiennictwie stanowisko, że sposób wykonywania umowy przez strony stanowi jedną z istotnych wskazówek, którą należy brać pod uwagę przy wykładni oświadczeń woli (art. 65 § 2 k.c.). Zmiana stanowiska pozwanych w przedmiotowej kwestii nastąpiła dopiero po zwróceniu uwagi przez biegłego na pewne rozbieżności pomiędzy umową leasingu a załącznikiem nr(...), zatem uznać należało, że stanowisko to sformułowane zostało jedynie na potrzeby niniejszego postępowania, a nie wynikało z autentycznej rozbieżności stron w odczytywaniu treści łączącej je umowy.

W konsekwencji uznać należało, że stosownie do wniosku A. B. z dnia 15 lipca 2008 r. wpłacona przez pozwanego kaucja gwarancyjna zaliczona została skutecznie na poczet raty „o” (kwoty należności z tytułu kaucji gwarancyjnej oraz raty „o” były identyczne). Błędnie zatem biegły uwzględnił w rozliczeniu umowy leasingu kwotę 43.172,62

zł, pomniejszając o tyle - w obu wariantach - należności finansującego należne w związku z rozwiązaniem umowy leasingu.

Drugą sporną w sprawie kwestię stanowiło to, czy powód mógł żądać od pozwanych w ramach rozliczenia rozwiązanej umowy leasingu odsetek wynikających z § 18 ust. 5 OWL. Sąd I instancji, kierując się opinią biegłego, odsetek tych, wyliczonych na kwotę 7.663,61 zł, nie uwzględnił.

Zgodnie z treścią § 18 ust. 5 OWL w przypadku wygaśnięcia umowy z powodu szkody całkowitej korzystający zobowiązany był do zapłaty finansującemu odszkodowania w wysokości stanowiącej sumę wartości zdyskontowanej i wartości resztowej, powiększonego o odsetki w wysokości stopy kredytu lombardowego NBP + 2 punkty procentowe, naliczone od dnia wygaśnięcia umowy do dnia zapłaty odszkodowania przez pozwanego (w okolicznościach niniejszej sprawy nie było sporne, że chodziło o dzień otrzymania odszkodowania od ubezpieczyciela).

Również w tym zakresie należało podzielić zarzuty strony powodowej.

Przede wszystkim zauważyć należało, że stosownie do treści art. 359 § 1 k.c. źródłem obowiązku zapłaty odsetek od sumy pieniężnej może być czynność prawna. Co do zasady strony mogły zatem zamieścić w łączącej je umowie postanowienie dotyczące obowiązku zapłaty odsetek. Nie zostało w niniejszej sprawie wykazane przez stronę pozwaną, aby zawarte w § 18 ust. 5 OWL postanowienie w zakresie obowiązku zapłaty odsetek naruszało granice swobody umów wskazane w art. 353¹ k.c., tj. aby jego treść lub cel były sprzeczne z ustawą, zasadami współżycia społecznego lub właściwością (naturą) stosunku leasingu. Zauważyć należy, że z orzecznictwa Sądu Najwyższego - podzielanego przez Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie - wynika, że na gruncie art. 709⁵ § 3 k.c. (również art. 709¹⁵ k.c.) strony korzystają z pewnej swobody co do sposobu rozliczenia przedwcześnie wygasłej umowy leasingu, z tym jednak zastrzeżeniem, że zobowiązane są pomniejszyć należności finansującego o korzyści, jakie uzyskał on wskutek uzyskania rat wynagrodzenia przed umówionym terminem i wygaśnięcia (rozwiązania) umowy leasingu oraz z tytułu ubezpieczenia rzeczy (np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 2008 r., II CSK 31/08, LEX nr 494144 oraz z dnia 18 stycznia 2013 r., IV CSK 298/12, LEX nr 1311804).

Dla obowiązku zapłaty odsetek można też znaleźć uzasadnienie w sytuacji, jaka powstaje pomiędzy finansującym a korzystającym po wygaśnięciu umowy leasingu w związku z utratą rzeczy z powodu okoliczności, za które finansujący nie ponosi odpowiedzialności (art. 709⁵ § 1 k.c.). Z jednej strony, zgodnie z treścią art. 709⁵ § 3 k.c., finansujący nabywa uprawnienie do żądania od korzystającego natychmiastowego zapłacenia wszystkich przewidzianych w umowie a niezapłaconych rat, z drugiej istnieje konieczność uwzględnienia w rozliczeniu korzyści, jakie finansujący uzyskał z faktu przedterminowego wygaśnięcia umowy. Jest oczywiste, że uzyskanie odszkodowania z tytułu umowy ubezpieczenia przedmiotu leasingu może wymagać czasu, co oznacza odsunięcie w czasie rozliczenia kontrahentów. Finansujący, który miał zagwarantowane umownie comiesięczne otrzymywanie rat wynagrodzenia, może zatem przez pewien okres czasu nie otrzymywać w ogóle należnych mu świadczeń. Uwzględniając powyższe, stwierdzić należało, że postanowienie umowne gwarantujące finansującemu odsetki za okres od dnia wygaśnięcia umowy leasingu do dnia zapłaty odszkodowania nie tylko nie pozostaje w sprzeczności z właściwością stosunku leasingu, ale wręcz znajduje uzasadnienie w kredytowej naturze umowy leasingu.

Mając powyższe na względzie uznać należało, że nie było podstaw do odmowy uwzględnienia w rozliczeniu stron należnych (...) odsetek w wysokości 7.663,61 zł. Odmiennie stanowisko Sądu Okręgowego nie uwzględniało treści stosunku prawnego łączącego strony sporu, na co trafnie zwrócił uwagę apelujący.

Mając na względzie powyższą część rozważań stwierdzić należało, że Sąd I instancji bezzasadnie nie uwzględnił w rozliczeniu przedmiotowej umowy leasingu należnych powodowi od pozwanych kwoty 43.172,62 zł oraz 7.663,61 zł, łącznie 50.836,23 zł.

Trzecia kwestia, podnoszona z kolei w apelacji pozwanych, dotyczyła wyboru jednego z dwóch wariantów rozliczeń stron z przedstawionych przez biegłego sądowego. Wariant pierwszy był mniej korzystny dla pozwanych, ustalał

przysługującą powodowi z rozliczenia umowy kwotę na 88.868,97 zł. W wariacie drugim kwota ta wynosiła 52.862 zł. Jak już powyżej była o tym mowa, Sąd I instancji wskazał, że oparł się na wariacie pierwszym, jednak w żaden sposób nie umotywował tego wyboru.

Biegły w opinii uzupełniającej wskazał jednak w sposób jednoznaczny czym powinien kierować się sąd przy wyborze jednego z dwóch ww. wariantów. Mianowicie, przy przyjęciu, że finansującemu ma zostać naprawiona szkoda należało zastosować wariant pierwszy, natomiast przy założeniu, że chodzi jedynie o wyrównanie straty zastosować należało wariant drugi (vide k. 307).

Pomijając w tym miejscu kwestię nazewnictwa (biegły używa, czasami niekonsekwentnie pojęć prawniczych i ekonomicznych), stwierdzić należało, że bezspornie roszczenie przysługujące finansującemu na podstawie art. 709⁵ § 3 k.c. (analogicznie art. 709¹⁵ k.c.) ma charakter roszczenia odszkodowawczego (np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2012 r., I CSK 176/11, LEX nr 1131111 oraz z dnia 18 stycznia 2013 r., IV CSK 298/12, LEX nr 1311804), które stosownie do art. 361 § 2 k.c. ma w pełni skompensować uszczerbek majątkowy poszkodowanego. W tej sytuacji ostatecznie uznać należało, że właściwe było zastosowanie wariantu pierwszego z opinii biegłego - co też zrobił Sąd Okręgowy - bowiem to ten wariant określał wysokość podlegającej naprawieniu szkody poniesionej przez powoda.

Sąd Apelacyjny nie podzielił generalnie zastrzeżeń stron zgłaszanych w apelacjach do opinii biegłego sądowego K. S.. Te elementy opinii, które budziły zastrzeżenia wynikały nie z nierzetelności, czy braku wystarczających kompetencji biegłego, ale z okoliczności bardzo szerokiego zakreślenia przez Sąd Okręgowy tezy dowodowej (vide k. 200). W tej sytuacji biegły sądowy stanął przed koniecznością oceny postanowień łączącej strony umowy, bowiem to przede wszystkim treść łączącego strony stosunku prawnego określała sposób rozliczeń po przedterminowym rozwiązaniu umowy. Jeżeli biegły przyjmował jakiegokolwiek założenia, to jednoznacznie podkreślał to w opinii, zastrzegając, że ostateczna decyzja należała będzie do sądu, a nawet sporządził opinię wariantowo. Warstwa czysto specjalistyczna opinii nie została podważona przez strony, w związku z czym opinia mogła stanowić wiarygodny dowód w sprawie, jakkolwiek - co wynika z niniejszego uzasadnienia - Sąd Apelacyjny zajął w wielu kwestiach (prawnych) odmienne stanowisko niż przedstawione przez biegłego. Niewątpliwie jednak strony miały rację, iż przedmiotowa opinia wymagała od sądu krytycznej analizy, aby mogła zostać wykorzystana do rozstrzygnięcia przedmiotowego sporu.

Mając powyższe na względzie, opierając się na ustaleniach faktycznych Sądu I instancji, uzupełnionych o wskazane powyżej fakty, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 3 częściowo w ten sposób, że zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powoda dalszą kwotę 50.836,23 zł (suma kwot 43.172,62 zł oraz 7.663,61 zł) z ustawowymi odsetkami od dnia 9 czerwca 2011 r. do dnia zapłaty.

Apelacja pozwanych co do punktu 2 wyroku Sądu Okręgowego w zakresie przewyższającym kwotę 52.862 zł podlegała natomiast oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. jako bezzasadna.

Co do zasady należało uznać za trafny zarzut pozwanych dotyczący naruszenia przez Sąd I instancji art. 338 § 1 k.p.c. w zw. z art. 353² k.p.c., Sąd ten bowiem bezzasadnie uznał, że przewidziana w art. 338 § 1 k.p.c. możliwość wnioskowania o orzeczenie zwrotu spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia zastrzeżona została tylko dla wyroku opatrzonego rygorem natychmiastowej wykonalności. Skoro, stosownie do art. 353² k.p.c. do nakazów zapłaty stosuje się odpowiednio przepisy o wyrokach, to istnieje możliwość zastosowania art. 338 § 1 k.p.c. do nakazu zapłaty wydanego na podstawie weksla, który stosownie do art. 492 § 3 k.p.c. staje się natychmiast wykonalny po upływie terminu do zaspokojenia roszczenia. Tym niemniej ostatecznie uznać należało, że decyzja Sądu Okręgowego oddalająca wniosek pozwanych o zwrot wyegzekwowanego roszczenia była prawidłowa, bowiem z przedstawionych przez stronę pozwaną dowodów wynikało, że dotychczas powód wyegzekwował kwotę 107.992,98 zł (vide k. 339-340), natomiast prawomocnie zasądzone od pozwanych na rzecz powoda roszczenie opiewa na kwotę 139.705,20 zł.

Zatem również w tej części apelacja podlegała oddaleniu jako bezzasadna.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd II instancji orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3, art. 99, art. 108 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz na podstawie § 6 pkt 6 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców pranych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t. jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 490).